

ชมรมพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมพุทธศาสนา

นางสาว รุ่งทิพย์ ศรีปิ่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-532-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013871

110300697

Universities' Buddhist Clubs And The Promotion Of Buddhism

Miss Rungthip Siripin

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

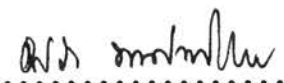
หัวข้อวิทยานิพนธ์   ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมพุทธศาสนา
โดย   นางสาว รุ่งทิพย์ ศิริปิ่น
ภาควิชา   สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม

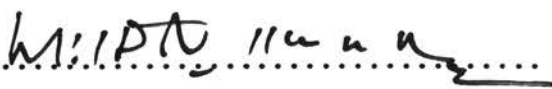

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

รุ่งทิพย์ ศิริปิ่น : ชมรมพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมพุทธศาสนา (UNIVERSITIES' BUDDHIST CLUBS AND THE PROMOTION OF BUDDHISM) อ.ที่ปรึกษา :
ศ. ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, 116 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางชมรมพุทธศาสตร์จัดขึ้นว่ามีหน้าที่ทางสังคมอย่างไรบ้าง และเพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของชมรมพุทธศาสตร์ รวมถึงปัจจัยทางด้านภูมิหลังทางสังคม อันได้แก่ เพศ รายได้ และอาชีพของครอบครัว ฐานะทางชนชั้น เชื้อสาย แหล่งที่อยู่อาศัย และการใช้เวลาว่างที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เชื้อสาย และการใช้เวลาว่าง มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมากในกิจกรรมของชมรม กล่าวคือ กลุ่มที่มาจากชนชั้นกลาง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมมากกว่ากลุ่มที่มาจากชนชั้นอื่น ๆ กลุ่มบิดา มารดาที่มีเชื้อสายจีน จะให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางชมรมมากกว่ากลุ่มบิดา มารดาที่มีเชื้อสายไทย และกลุ่มที่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจะเป็นกลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมมากกว่ากลุ่มที่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมอย่างอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมทางศาสนา ส่วนปัจจัยทางด้านเพศและแหล่งที่อยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางชมรม กิจกรรมที่ทางชมรมจัดขึ้นและทัศนคติของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์สอดคล้องกับหน้าที่ทางศาสนาตามแนวความคิดของ Durkheim กล่าวคือ 1. หน้าที่ในการเตรียมและจัดวินัย 2. หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวและผนึกเข้ากับสังคม 3. หน้าที่ในการผนวกรวมและรื้อฟื้น 4. หน้าที่ในการสร้างความรู้สึกของคุณค่าและความสุขของการมีชีวิต ซึ่งกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์เหล่านี้ช่วยส่งเสริมหน้าที่ทางศาสนาได้เป็นอย่างดี

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
สาขาวิชา สังคมวิทยา.....
ปีการศึกษา 2531.....

ลายมือชื่อนิติศ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
.....

RUNGTHIP SIRIPIN : UNIVERSITIES' BUDDHIST CLUBS AND THE PROMOTION OF
 BUDDHISM. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRASERT YAMKLINGFLUNG,
 116 PP.

The purpose of the research is to study the activities of the universities' Buddhist clubs. The scope of the study includes the analysis of their social functions and their historical background. The emphasis was placed on collecting data on socio - economic background of members of the clubs e.g. gender, income, occupation and social class origin of parents, descent, place of residence and the using of leisure time etc. and analyzing the effects of these variables on their participation in and the attitudes toward the activities of the clubs.

The findings of the research are as follows :

Differences in sex, socio - economic status, descent and the using leisure time contributed to different levels of participation in the activities of the clubs. This is to say, those who came from a middle class socio - economic status tended to be more concerned to participate in the activities of the clubs than those who came from the upper or lower socio - economic classes. Those who are of Chinese descent are more concerned to participate in the activities of the clubs than those whose parents were Thai. Those who used leisure time in activities concerned with religion were more concerned to participate in the activities of the clubs than those who used leisure time in activities not related to religion. Differences in sex and place of residence have no influence on participation in the activities of the clubs. Analysis of the activities of the clubs and their members' attitudes confirm Durkheim's idea about the four social functions of religion, i.e. 1. Disciplinary and preparatory function 2. Cohesive function 3. Revitalizing function and 4. Euphoric function. The activities of these Buddhist clubs serve these four functions very well.

ภาควิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
 สาขาวิชา ..... สังคมวิทยา.....
 ปีการศึกษา ..... 2531.....

ลายมือชื่อนิสิต ..... *สิริพร* ..... *สิริพร*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Prasert Yamklingflung*.....

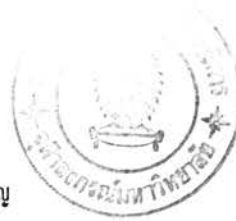
กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากความอนุเคราะห์ของศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ และศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ ซึ่งเป็นประธานกรรมการและคณะกรรมการที่ปรึกษา ให้คำแนะนำและคำปรึกษา รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากประธานและสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ทั้ง 5 สถาบันคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย คุณพ่อ คุณแม่ และที่ ๆ ทุกคนที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนของผู้วิจัยมาตลอด อีกทั้งเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

รุ่งทิพย์ ศิริปิ่น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บัญชีตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
สภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
สมมติฐานของการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
นิยามศัพท์ที่สำคัญ	11
2 ทฤษฎีและมโนภาพ เกี่ยวกับการหน้าที่ของศาสนาทางสังคม	12
แนวคิดทางด้านศาสนาของ Emile Durkheim	14
ความสำคัญของพิธีกรรม	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
วิธีดำเนินการวิจัยของวิทยานิพนธ์	25
3 ความเป็นมาของชมรมพุทธศาสตร์	30
ธรรมาทายาทสร้างชมรมพุทธศาสตร์	30
นโยบายในการเผยแพร่	31
จุดมุ่งหมายของโครงการอบรมธรรมาทายาทและอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน ...	32
วัตถุประสงค์ของชมรมพุทธศาสตร์	33
ลักษณะของกิจกรรม	34
ผลที่สมาชิกและผู้สนใจได้รับ	36

กฎข้อบังคับของชมรมพุทธศาสตร์	37
คุณสมบัติของสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์	37
การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิก	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ภูมิหลังของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	39
ภูมิหลังของครอบครัว	45
ภูมิหลังทางศาสนาของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	49
การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมพุทธศาสตร์	55
กิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์กับหน้าที่ทางศาสนาของ Durkheim	58
ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมพุทธศาสตร์กับวัดพระธรรมกาย	76
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	99
ประวัติผู้วิจัย	116

บัญชีตาราง

หน้า

ตาราง

	ภูมิหลังของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	
1	เทศ	39
2	ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว	40
3	แหล่งที่อยู่อาศัย	43
4	การใช้เวลาว่าง	45
	ภูมิหลังของครอบครัว	
5	เชื้อสาย	46
6	กิจกรรมทางศาสนาของครอบครัว	47
7	ผู้ที่บวชในพุทธศาสนา	48
	ภูมิหลังทางศาสนาของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	
8	การได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา	50
9	การปฏิบัติศาสนกิจ	52
	การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมพุทธศาสตร์	
10	การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางชมรมพุทธศาสตร์	56
11	การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์	59
12	ระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำแนกตามเพศ	64
13	ระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	64
14	ระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำแนกตามเชื้อสาย	65
15	ระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำแนกตามการใช้เวลาว่าง .	66
16	ระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำแนกตามแหล่งที่อยู่อาศัย ..	66

ตาราง

	หน้าที่ทางศาสนาของ Durkheim กับกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์	
17	หน้าที่ในการเตรียมและจัดวินัย	68
18	หน้าที่ในการผนวกและรื้อฟื้น	70
19	หน้าที่ในการสร้างคุณค่าและความสุขของการมีชีวิตอยู่.....	73
	ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมพุทธศาสตร์กับวัดพระธรรมกาย	
20	การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับวัดพระธรรมกาย	81
21	ทัศนคติที่มีต่อวัดพระธรรมกาย	83
22	ความประทับใจในวัดพระธรรมกาย	84